

Kijken naar het feest

Gijs Jansen

Thema, uitgeverij van Schouten & Nelissen

1

De kleinere parken in New York worden omringd en omhelsd door hoge flats, die je beschermen tegen de enorme drukte van de stad die niet slaapt. Omdat je geen mensen ziet in die gebouwen, lijken het net statige, stille geluidswanden. Dit maakt het zitten in zo'n park zo bijzonder. Omringd door tienduizenden mensen voel je je voor even helemaal vrij van de bewoonde wereld.

Alles is compact, bedacht en functioneel. Veel bankjes, prullenbakken, gras, een paar sierlijke maar ranke bomen, en strakke, zwarte ijzeren hekjes om de bloemenperkjes heen. Omdat elke vierkante meter in deze stad een fortuin kost, wordt ieder plekje benut met een efficiëntie en fanatisme dat zijn weerga niet kent.

Ik zit in de juppenwijk Chelsea, hardop zuchtend op een van die bankjes, kijkend naar de au pairs die de kinderen van de mensen in de flats overdag vermaken. Voor een klein appartement van zo'n 60 vierkante meter betaal je hier al gauw zo'n 5 miljoen dollar. Zelfs in de buitenwijken van Brooklyn leg je tegenwoordig voor een gedeelde flat al ruim 6000 dollar huur per maand neer. En dus werkt iedereen zich een slag in de rondte. Alles om maar hier te mogen wonen.

Al zolang ik me kan herinneren heb ik een vurige haat-liefde-verhouding met deze stad. De haat zit hem vooral in het klimaat, en de mensen die zich daar kennelijk naar gaan gedragen. New York is in de winter extreem koud, en in de zomer verzenkend heet. Ook haar inwoners lijken daardoor twee extremen te kennen: te koud, of veel te warm. Ik heb altijd een bloedhekel gehad aan dat overdreven amicale positieve getetter van mensen. Als iemand mij *awesome* of *amazing* noemt, dan weet ik dat hij liegt dat hij barst, én dat hij wat van me moet. Dan heb ik nog liever dat iemand me gewoon omverloopt op Times Square.

Zouden de stichters van deze stad geweten hebben dat het hier acht maanden per jaar kutweer is? Waarom in godsnaam hier? Waarschijnlijk vanwege de baaien, het water en de potentiële groei van de havens. De stichters van New York waren Nederlanders, echte waterratten. Handelslui die niet kijken naar leefbaarheid, maar naar werkbaarheid. Jammer, want wij zitten er nu maar mooi mee.

En toch zou ik voor geen goud weg willen. Als je hier in dat parkje op dat bankje zit, dan voel je dat je onderdeel bent van iets grandioos bijzonders. Daar wil je deel van uitmaken, van dat centrale punt in de bewoonde wereld. Overal waar je komt in Manhattan, voel je dat. Het is die onwaarschijnlijke aantrekkingskracht waarmee deze stad alles naar zich toe zuigt.

Ik heb honger, merk ik. Het prettige is dat je in zo'n parkje altijd wel een food stand kunt vinden met culinaire burrito's,

of een Indisch wokgerecht waar je steil van achterover slaat. Dan vraag je je werkelijk af hoe zoiets goeds uit zo'n klein, afgekeurd ijscokarretje kan komen. Ik zoek om me heen en mijn ogen vinden al snel zo'n stand, met een *vegan wrap from heaven*-bordje (het ergste is dat dit dus waarschijnlijk nog waar is ook). Het nadeel is alleen dat alle andere New Yorkers dit dan vaak ook weten, waardoor er in dit geval een rij staat tot aan de rand van het park. En dus wint mijn luiheid het vooralsnog van mijn hongergevoel.

Het is vrijdag 26 mei 2005, 16:30 uur. De zon daalt al, maar piekt nog net boven de flats uit. Het is 22 graden, er staat een zacht windje, en de hele stad lijkt voor even net zo relaxed als ik. Het zijn deze spaarzame momenten, die je de veel te koude en veel te hete dagen doen vergeten. Het is haast idyllisch te noemen.

Meestal voel ik me alleen zo als ik veel verschillende soorten drugs tot me heb genomen. Maar vandaag is alles puur natuur, voor zolang als dat nog duurt tenminste. Ik ben zojuist ontslagen uit een privékliniek, waar ik afgekickt ben van onder meer alcohol, coke, benzodiazepines, speed, nou ja, laten we voor het gemak gewoon even zeggen: alles behalve heroïne. Het viel me best mee deze keer (dit is mijn vierde poging). Nu was ik dan ook de laatste week voor de opname zo losgegaan, dat ik dwars door de ontwenningsverschijnselen van de eerste twee dagen heen heb geslapen. Iets dat ik even moet onthouden voor de volgende keer.

Na die eerste dagen detox krijg je een oerdegelijke structuur opgelegd van therapie, bewegen en voeding, en is het eigenlijk al een soort vakantie. Nu zat ik dan ook in de duurste kliniek die m'n vader kon vinden, waarbij poezelige gesprekken met een therapeut worden begeleid door massages, alcoholvrije cocktails en een rondje golf. Gefascineerd stond ik daar tussen de huilende multimiljonairs, kermend van de psychologische pijn, snikkend leunend op de motorkappen van hun Bentleys (meervoud), met satijnen wegwerpzakdoekjes van 19 dollar per stuk, vol schaamteloos snot en achterlijke tranen.

Eigenlijk haat ik 'mijn soort'. Zodra mensen meer dan 250 miljoen op hun rekening hebben staan, worden het megalomane freaks, die zichzelf in een vacuüm pak hijsen van limo's en exclusieve *fund raisers*. Dit laatste noemen ze zo omdat ze op die manier hun hebzucht kunnen verbloemen met het idee dat ze iets goeds doen voor de wereld. Er wordt dan bijvoorbeeld een half miljoen opgehaald voor een of ander kutland met oorlog en honger, terwijl er tegelijkertijd, onder de tafels door, voor tientallen miljoenen aan contracten worden afgesloten. Meestal zijn dit semi-legale kartelafspraken, beurstransacties met voorkennis, politieke lobby voor het recht op wapenbezit (zodat iedere puber zijn welverdiende machinegeweer mag blijven kopen als hij weer eens gepest wordt op school), omkoping, dat soort dingen. Of het gaat om het witwassen van een miljoentje her en der, door je huis in de Hamptons op papier voor veel te weinig geld te laten verbouwen door het bedrijf van een paar van je vriendjes, die er vervolgens als dank gelijk een paar Picasso's in hangen,

deels gekocht van het geld dat ze aan jou verdiend hebben door de illegale prijsafspraken bij de wederopbouw van een van de vele kantoren die naast de Twin Towers op 9/11 omvielen. Allemaal dom gezeik over geld dus. Het zijn slaapverwekkende schijnvertoningen.

Het is eigenlijk een klein clubje van 200 man dat in New York de scepter zwaait, en de handen van de gewone inwoners nooit zal schudden, tenzij iemand uit die club ze een oor aan wil naaien. Het is overigens niet alleen maar naar en vervelend om daar bij te moeten horen. De drank, drugs, hoeren en gratis vrouwen zijn altijd van topkwaliteit, met de helikopter sta je nooit in de file, en er is altijd wel een lapmiddel te vinden waarmee je je diepe onvrede over het leven kunt maskeren.

Mijn sociaal re-integratiebegeleider David is te laat, want hij heeft geen helikopter, dus vooruit, dan mag het wel. Hij wilde hier afspreken, zodat ik alvast kon wennen aan de echte wereld (alsof dit mijn echte wereld is). Misschien komt hij wel bewust te laat, of staat hij me ergens te observeren, de zak. Dat zou ik doen. Eerst even goed naar het aapje kijken, voordat je het probeert af te richten.

Ik zie hem aan komen lopen en weet direct 100% zeker dat hij het is. Witte gympen, spijkerbroek, een vaal wit T-shirt en een waar mogelijk nog valer lichtbruin jasje, dat denk ik voor suède door moet gaan. Om het af te maken draagt hij een net iets donkerder bruine aktetas op zijn bolle buik. Hij is dus een kilo of 30 te zwaar en heeft een korte maar zeer aan-

wezige baard en bruinrood haar. Een soort Ierse afgetrapte hipster dus. Heb ik weer.

Hij ziet mij en komt wat onzeker op me af gestommeld. 'Jij moet George zijn, David, aangenaam', zegt hij met uitgestoken hand. Ik schud de hand vanaf het bankje en sta er niet voor op, daar is bij mij meer voor nodig. 'Mag ik zitten?', vraagt hij, maar een halve seconde daarna zit hij al en is mijn kortstondige keuzevrijheid verdwenen. Ik merk gelijk aan mezelf dat ik zekerig word als ik iemand tref die ik niet helemaal zelf heb uitgenodigd. Dan denk ik bijvoorbeeld binnen 5 seconden al dingen als: 'Dude, trim je fucking neushaar, hoe moeilijk is dat?' Eigenlijk maakt het niet zoveel uit wie je bent. Al had de dalai lama ongevraagd op dat bankje naast me gezeten, dan nog had ik iets negatiefs ontdekt om me in vast te kunnen bijten. Waarschijnlijk z'n stinkslippers.

We raken in gesprek, terwijl het park steeds voller begint te raken met mensen die, na een shift van waarschijnlijk een uur of twaalf, nog de energie blijken te hebben om met frisbees en ander plastic te gaan smijten. Als een van die dingen m'n hoofd raakt, laat ik hem omsmelten, en daarmee bedoel ik niet de frisbee. David voelt die woede kennelijk, want hij vraagt met zachte, dichtgeknepen stem hoe het met me gaat. Ik besluit hem een kans te geven.

'Het is best bijzonder om me zo helder te voelen', zeg ik. 'Je hoort, voelt en ziet ineens weer van alles, dingen komen weer meer binnen.' 'Wat fijn!', zegt David, duidelijk opgelucht dat er kennelijk ook iets positiefs uit mij kan komen, anders dan

2

Ik besluit te gaan lopen in de richting van het World Trade Center, in de hoop dat mijn vader de sloten van mijn loft nog niet vervangen heeft. Vanaf foto's lijkt Manhattan altijd een relatief klein en compact geheel. En toch is het nog steeds bijna 22 kilometer lang, en bijna 4 kilometer breed. Dat is het met alles, als het gaat om deze stad: het blijkt altijd nog veel grootser te zijn dan je aanvankelijk dacht.

Ik wandel mijn lot tegemoet, en weet dat dit mijn laatste momenten van nuchterheid zijn, dus ik probeer er een beetje van te genieten. Ik denk na over de gelatenheid waarmee ik me naar de slachtbank laat leiden. Conclusie: de drugs zijn hierin niet het basisprobleem. Het is de context waarin ik leef die ze maken tot een onvermijdelijk kwaad. Ik lachte altijd om die losers die hun verleden of omstandigheden de schuld gaven van hun middelengebruik. Maar door de jaren heen ben ik ze steeds beter gaan begrijpen. Zet op elke hoek van de straat een McDonald's neer, en mensen worden dik. De totaal verziekte cultuur waar ik maar wat graag onderdeel van ben (want anders moet ik werken en dan ga ik nog liever dood aan een exploderende galblaas), maakt dat er op elk moment en op iedere plek iemand voor je klaar staat met drank, poeders, pillen en *pussy*. Je moet dus niet eens de verleidingen zelf weerstaan, maar het dagelijkse leven dat

doordrenkt is van die verleidingen. Als je dat snapt, dan beseft je ook dat langdurig clean zijn een onmogelijke opgave is voor iemand als ik.

Me neerleggen bij deze overmacht heeft mij sinds mijn laatste opname veel rust gebracht. Je hoeft dan geen schijngevechten meer aan te gaan die je vroeg of laat tóch weer zult verliezen. Tegelijkertijd is het raar om op te zien tegen wat komen gaat. Ik word nu al moe van de gedachte aan al die slapeloze nachten die gaan komen, zuipend, snuivend, kotsend en klaarkomend. Het is het noodlot van de zoon die nooit zal slagen, omdat hij zijn vader nooit zal kunnen evenaren.

Wat een geile stad is dit toch. Ik loop in het avondrood door de menigte, langs dure kledingzaken, hippe pizzatentjes en muziekcafés, die (zodra je omhoog kijkt) worden afgewisseld door de bekende torenhoge wolkenkrabbers. Het leuke is dat je vooral ook heel veel authentieke winkels ziet, vaak gerund door Indiërs, Mexicanen of Chinezen. Het is die *melting pot* van culturen, geuren en kleuren die, zeker zo vroeg in de avond, op een overweldigende manier op je af komt gestormd. Door dat bruisende leven op de begane grond vergeet je soms dat ieder gebouw hier minstens 10 verdiepingen hoog is, en vaak 25 of meer. Om nog niet eens te spreken van wat er zich onder mij allemaal afspeelt, met de metro's, garages en keldercafés, clubs en verscholen restaurants. Het is eigenlijk bizar hoe het hier allemaal tóch blijkt te functioneren, en dat er dus überhaupt sprake is van enige orde en vriendelijkheid, met zo ontzettend veel mensen per vier kante kilometer naast, op en onder elkaar.

Alles is zoals in elke kleine stad, alleen dan in honderdvoud. En dus vind je hier niet een of twee, maar op iedere hoek van de straat een Starbucks. Het raden van het beroep van die vader in het park was dus een logische keuze. Overal is het druk en toeteren de taxi's elkaar het graf in, en tegelijkertijd zie je ook overal mensen die zoenen, hand in hand lopen, of die anderszins iets liefs doen. Ik haat deze godvergeten fantastische rotstad.

Het is ruim anderhalf uur lopen van hier naar mijn loft. Ik voel de steen in mijn maag steeds zwaarder worden, nu het Empire State Building tijdens de ondergaande zon langzaam een steeds groter wordende schaduw werpt op de straten. Ik koop een hotdog en een colaatje, geen *vegan wrap from heaven* dus, maar het vult. Ik loop, eet, drink 30 gram suiker, en kijk verwonderd om me heen naar al die bezige bijen. Wat een heerlijk leven moeten die hebben! Bijna niemand loopt daar zoals ik, of het moet een toerist zijn. Iedereen is doelmatig en bewust onderweg naar iets anders. Het diepere, achterliggende doel is voor de meesten hoogstwaarschijnlijk: meer geld verdienen. Even nog dit en dat doen, snel iets eten zoals ik nu, en dan hup naar de avondstudie of de nachtdienst, en sparen voor iets beters dan dat rattenhol waar je nu waarschijnlijk in woont. Zo'n duidelijk doel hebben lijkt mij geweldig rustgevend.

Hij die slentert ziet pas echt de stad. Ik loop bewust, voeten op de grond, kijkend, ademend, en beseffend hoe bizar dit is. Straks ga ik zuipen, snuiven en nog net niet dood. Om de volgende dag, met een lijf dat alleen maar boos op me is, te denken: 'Laten we dat nóg een keer doen!'

Ik merk dat ik me om wil draaien, en naar een huis toe wil lopen dat nog gebouwd moet worden. Naar een plek waar ik niet meer de hele tijd moe word van mezelf. Ik voel mijn maag en lever nu al draaien en mekkeren, alsof ze nu al weten wat er komen gaat. Ik ben clean, maar mijn hoofd en hart zijn vergiftigd en verdwaald. Ik heb niets, kan niets, en dus moet ik het enige doen dat me nog enigszins veiligheid en onderdak biedt: m'n hand ophouden.

De wandeling verliest door deze gedachten inmiddels al zijn allure, en dus besluit ik een taxi te nemen voor het laatste stuk. Ik stap in bij een chauffeur die zo verschrikkelijk stinkt dat zelfs twee open ramen en een harde wind de geur van oud, rot zweet niet kunnen maskeren. Diep van binnen fantaseer ik dat ik de man van achteren wurg, dat we vervolgens over de kop slaan, en dat hij dan dood is en ik niet, en dat ik er dan nog mee weg kom ook, omdat niemand bereid is om autopsie te plegen, zo erg dat het lijk stinkt. Nog drie blokken.

Zodra je in het financial district komt, merk je hoe alles op straat nóg meer vacuüm wordt getrokken dan het al was in bijvoorbeeld Chelsea of andere wijken van Manhattan. Iedereen draagt ineens een pak, de bars en restaurants zitten strak in de lak, en het meubilair is van een onberispelijke soberheid. Alles straalt hier uit: 'Koffie? Prima. Hier heb je je koffie en nu weg jij, aan het werk. *Fuck off.*' Het echte leven speelt zich hier af in de kantoren. Wat daarbuiten gebeurt, doet er niet toe. Zo voelt het als je hier loopt, alsof je buiten de omheining van een pretpark bent, verdwaald, verloren en de weg kwijt.